

כלי יקר

גיליון 77 שנה ב' ה'תש"פ

פרשת ויקרא

דבר רבני וחברי המערכת

לידידינו ורעינו מנויי וקוראי העלון הע"י

שלום רב לאוהבי תורתך!

עת עומדים אנו בימים שקודם 'חג הפסח' המתקרב ובא, אשר בימים אלו כל אחד יכול להתעלות מעל למדרגתו בכל השנה כולה, ולהגיע לפסגות אשר בכל השנה אין לו שייכות אליהם כלל.

וקבעו רבותינו ז"ל, שיש חובה ליתן 'מעוה חיים' לעזרה למשפחות אשר אינם משיגות די הצורך למען מימון הוצאות החג.

וברוך השם זכה דורנו שישנם קופות צדקה לרוב, אשר מסייעים ביד עניי עמך בית ישראל בסיוע שיש בו ממש, אך אין הקומץ משיביע את הארי, ובפרט שישנם משפחות עמלי תורה בקדושה וטהרה, אשר אינם מסוגלים לפנות לקופות הצדקה העירוניות או השכונתיות, ומגיעים לימי הפסח ואין בידם לממן כל הוצאות החג.

לקראת ימי הפורים זכינו ומספר מקוראי העלון נתנו בידנו את הזכות לחלק סכום הגון למשפחות אלו, ועשו הדבר לעילוי נשמתו של רבנו זי"ע, אשר אנו שותים בצמא את דברי תורתו מידי שבוע בשבוע.

ועתה חפצים אנו לילך מחיל אל חיל, ולהגביר חיילים לתורה, ולסייע בסיוע שיש בו ממש לאותם משפחות עמלי תורה בקדושה וטהרה.

ואנו פונים אליכם ידידנו היקרים, אנא קחו חלק במצוה חשובה זו, ויחד נוכח לשמחה אמיתית בימי הפסח הנעלים.

בברכה רבה
רבני וחברי המערכת

**פרטים על דרכי התרומה,
ניתן למצוא בעלון זה בעמוד 4.**

פסח כשר ושמח

סיבת מין הקרבן

'אם עולה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו' [ויקרא א, ג.]

טעם לדבר שהעולה באה זכר, והחטאת נקיבה [לקמן ד, כח], ושלמים בין זכר בין נקיבה [שם ג א-ו], לפי שהעולה על רוחכם היא באה, דהיינו על חטא ההרהור, כמו שנאמר [איוב א, ה] 'והעלה עולות מספר כולם כי אמר אולי חטאו בני וברכו את האלהים בלבבם' [ירושלמי שבועות א, י]. והחטאת בא על החטא המעשה, נמצא שהמהרהר בעבירה ולא יצתה מחשבתו אל הפועל, ודאי גבור בארץ יהיה, כי כאיש גבורתו לכבוש את יצרו, כי לא יצאה המחשבה אל החוץ לעשות זר מעשהו על כן קרבנו זכר. אבל החוטא גם במעשה תשש כחו כנקיבה, כי לא היה יכול לעמוד כנגד יצרו, על כן קרבנו נקיבה בכיוצא בו, ולפי שבין כך העולה והחטאת באים על החטא אשר מקורו מן הלב, 'כי לב הותל הטהור' [ישעיה מד, כ] והרשעים ברשות לבם [בראשית רבה לד, י] אשר מקומו בצד שמאל, על כן שחיטתו בצפון, אבל השלמים אשר בלי עון ירוצון, שחיטתו בכל מקום בעזרה, ואין חילוק אצלם בין זכר לנקיבה.

ועוד שהעולה באה על חטא ההרהור, הנתלה בכח השכל שבאדם הנמשל לזכר, כי השכל עיקר הבית וגבירו, על כן קרבנו זכר, ועולה כולה לגבוה כנגד רוח בני האדם העולה היא למעלה, כך היא העולה על מוקדה [לקמן ו, ב], כי טבע האש גם כן לעלות למעלה.

אבל החטאת באה על חטא המעשה, הנעשה על ידי כלי המעשה התלויים בחומר המתפעל כנקיבה, על כן קרבנו נקיבה, ועיקר החטא תלוי באברים מיוחדים, ובראשם החלב והדם ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע, כי על ידי רתיחת הדמים כל היום יתאוה תאוה לדברים האסורים, כמו שנאמר [דברים יב, כ] 'כי תאוה נפשך', וכתוב [שם יב, כג] 'כי הדם הוא הנפש'. וכן כשישמן ישורון, ויצא מחלב עינימו' [תהלים עג, ז], 'וחלבמו סגרו פימו' [שם פ, י], אז הוא מעותד ביותר אל החטא, על כן מקריבין מן החטאת החלב והדם, והבשר יאכל לכהנים דרך צדקה, להאכיל לעניים משרתי אלהינו, כי בחסד ואמת יכופר עון.

והשלמים עושים שלום בעולם [תורת כהנים ג, א], כי מקצתן למזבח, ומקצתן לכהנים, ומקצתן לבעלים, וכולם אוכלים על שלחן אחד וזה מורה על השלום שבין כולם, כי אין בו צד חטא הגורם ריב לה' עם עמו.

ויש חילוק בין חטאת לעולה, כי החטאת אינו בא כי אם על השוגג דהיינו מה שהאדם עושה בלא רצון, והעולה מכפר על ההרהור המזידי דהיינו ברצון, דרך משל המהרהר באשה ויודע שאסור להרהר בה אך שלבו אנסיה, על כן נאמר 'יקריב אותו לרצונו לפני ה', שמכפר אפילו על הרצון כאמור, ומן יתור אותו יש מפרשים שמעלה עליו הכתוב כאילו הקריב את עצמו לפני ה'.

המשך בעמוד אחרון

ביאור שינוי סוג הקרבן

'מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן' [ויקרא א, ב]

הנה מקום אתי למצוא דברי חפץ וטעם על כל חלוקי הקרבנות הבאים לכפרה. כי בהן משווח וסנהדרין קרבנם פר, וקרבן יחיד כשב, או עז [לקמן פרק ד], ובעולה ויורד הדל מביא שני תורים [לקמן ה, י], ובדלי דלות עשירית האיפה סולת [שם פסוק יא],

לפי שכל חוטא ורב מרי דומה כאילו היה לו קרנים לנגח בהם או כלפי מעלה, או לצדדין, כי כל העבירות הם או בין אדם למקום ברוך הוא, או בין אדם לחבירו. ועל ידי העבירות שבין אדם לחבירו נמשל האדם לאיל בעל קרנים מנגח צפונה ונגבה להזיק לחבירו או באורך ימים שבימין, או בעושר וכבוד שבשמאל, על כן הוא מביא איל תמורתו או כשב או עז, כמו שנאמר [בראשית כב, יג] 'והנה איל אחר אחר נאחו בסבך בקרניו', רצה לומר איל זה אחר מן הראשון, כי זה האדם קרני ראם קרניו בהם ינגח עמים, ומן הדין היה החוטא ראוי לידון בהפשט ונתוח וכליל לאישים, ובחמלת ה' עליו הוציאו מתוך ההפכה ולוקח איל אחר תמורתו, ומטעם זה נאחו האיל בסבך בקרניו דווקא, כי כך האדם ראוי להיות נאחו למיתתו בשביל קרניו, ונפדה משחת על ידי איל זה ברחמי השם יתברך ויהיה התמורה איל תחת איל.

אמנם החוטא לשמים, דומה כאילו היה לו קרן חזות בין עיניו העולה בשווי כלפי מעלה, כאילו הוא רוצה לנגח כלפי מעלה כביכול, ועל דרך שפירש רש"י פרשת לך לך [ד, ב] על שמאבר, ולכך אמרו רבותינו ז"ל [שבת כח:] 'שור שהקריב אדם הראשון קרן אחד היה לו במצחו', מנא להם לרבותינו ז"ל לומר כן, אם מפני שנאמר [תהלים סט, לב] 'מקרן', חסר שמא הקרן היה באחד מן הצדדים, ובמצחו מנא לן, אלא ודאי שאדם הראשון היה יחידי בעולם ולא חטא לשום בריה בלתי לה' לבדו, על כן היה אדם דומה לצורת פר שיש לו קרן אחת במצחו כי משם הוא העולה כלפי מעלה, כי כך עשה הוא מעשה בהמה וחשב להיות כאלהים יודעי טוב ורע והיינו נגיחה כלפי מעלה, על כן הוצרך להביא תמורתו פר בעל קרן אחד, ונזדמן לו כך לפי שעה כדי שתהיה התמורה דומה מכל צד אל צורת החוטא ורב מרי.

ואולי שמטעם זה. נזדמן לו פר שיקרנותיו קודמים לפרסותיו [חולין פ, ב], כי הפרסות סמוכות לארץ, ודרך הבהמה להזיק גם ברגל ולקלקל האדמה, כך אדם גרם בחטאו קלקול האדמה, שנאמר [בראשית ג, יז] 'ארורה האדמה בעבורך', אמנם קלקול האדמה נמשך מן חטא הקרן שקדם לו, על כן נזדמן לו פר שקרנו קדם לפרסותיו, ולהורות נתן בלבו שכל הדינין הללו היו ראויין אל החוטא, ועל ידי זה יבא האדם לידי רוח נשברה, כי זהו התכלית הנרצה מן זבחי אלהים, וכמו שנאמר [שמואל א טו, כב] 'הנה שמוע מזבח טוב', שפירשו המפרשים שעיקר הטוב הנמשך מן הזבח הוא שמוע בקול ה', כי לא צוה ה' על דברי עולה וזבח בעצם וראשונה, כי אם בעבור הנמשך מהם והוא לשמוע בקול ה'.

ועל זה נאמר [תהלים עה, ה-ו] 'אמרתי להוללים אל תהולו ולרשעים אל תרימו קרן', אל תרימו למרום קרנכם. מתחלה קרן ואחר כך קרנכם שנים במשמע, לפי שמתחלה מזהירם על החטא החמור ביותר המרים קרן אחד כלפי מעלה למרוד בקדוש ברוך הוא, ואחר כך מזהירם שלא יחטאו איש לחבירו בשני קרנים הפונין לימין ולשמאל, לכך אמר 'תרימו למרום', כפל ושניהם לשון הרמה, כי כך דרך הבהמה להרים קצת קרניה בשעת נגיחה,

ואף על פי שלדורות בא הציווי שאפילו על החטא שבין אדם למקום להביא בהמה בעלת שני קרנים, היינו אחר מתן תורה שנעשו כל ישראל ערבים זה בעד זה, והחוטא לשמים גורם השחתת זולתו, כמו עכן שחטא לבדו וגרם נפילה לכל ישראל [והושע פרק כו], ויותר שייכה נגיחה בבריות ועושה בהם רושם ממה שיעשה כלפי מעלה, כי אם רבו פשעיו מה יעשה לו יתברך, אבל אדם הראשון שהיה יחידי ואדם אחר אין לקבל ממנו נזק, על כן הוצרך להביא בעלת קרן אחת אף על פי שאין נגיחה שייכה כלפי מעלה.

ולפי שכל הגדול מחבירו, ביותר נגיחתו עושה רושם וקשה למצוא תרופה למכתו כי רבה היא, על כן באו חילוקים אלו במקריבי קרבן, כי 'הכהן המשווח והסנהדרין' נגיחתם עושה רושם גדול הן באמונות אלהיות הן בזולתם, על כן קרבנם פר שנגיחתן גדולה ומסוכנת יותר מן נגיחת כשב או עז.

אבל שאר יחיד אין נגיחתו כל כך גדולה, על כן קרבנו כבש או עז או איל, ודווקא ב'עשיר' אשר יענה עזות וסומך על כי כביר מצאה ידו וכי רב חילו מנגח צפונה ונגבה לא ישוב מפני כל, אבל העני' כי אזלת יד כחו על כן אין נגיחתו כל כך גדולה ודומה לעוף המכה בכנפיו לימין ולשמאל, על דרך שמאבר שם אבר לעוף ולקפוץ ולמרוד בקדוש ברוך הוא, על כן קרבנו תורים ובני יונה כי הוא בעצמו מן הנרדפים כמו התורים ואף על פי כן הוא מכה בזולתו, כמו שנאמר [ויקרא כו, לו] 'ורדף אתכם קול עלה נדף', כי העלה עצמו נדף מן הרוח המכה בו ואף על פי כן הוא רודף ומכה בזולתו, כמו שיתבאר במקומו, ולפי שהכנפים מקום החטא, על כן נאמר [פסוק יז] 'ושסע אותם בכנפיו'. וב'דלי דלות' החשוב כמת כאילו אין בו נפש החיוני, על כן קרבנו עשירית האיפה סלת מן הצמחים שאין בהם רוח חיוני כלל.

עלה בדרגתו בזכות עם ישראל

'ויקרא אל משה וגו' [ויקרא א, א]

'אלף' של 'ויקרא' קטנה כאילו נאמר 'ויקר' [עיי'ן בעל הטורים], וטעמו של דבר להשוות נבואת משה אל נבואת בלעם, שנאמר בו לשון 'ויקר' [במדבר כג, ה], וכמו שנאמר [ספרי ברכה שנו] 'ולא קם נביא עוד בישראל כמושה [דברים לד, ז] אבל באומות קם ומנו בלעם', ואין הפירוש שיהיה בלעם שווה למשה בנבואה חלילה, אלא כך פירושו, שמושה השיג יותר ממה שהיה ראוי להשיג על פי הכנתו, כמו שנאמר [שם] 'אשר ידעו ה', אשר ידע את ה' לא נאמר, אלא לומר לך שהוא מצד הכנתו לא ידע את ה' על זה האופן, כי אם ה' ידעו, ונתן לו תוספות שפע 'בישראל', רצה לומר בזכות ישראל, וכל שאר נביאי ישראל כל אחד לא השיג יותר מכדי הכנתו, אבל באומות העולם קם אחר לכבודן של ישראל שהשיג יותר ממה שהיה ראוי להשיג על פי הכנתו,

והנה מהידוע שכל מה שהנביא משיג את הראוי לו על פי הכנתו אותה נבואה דבוקה בו בעצם והעצמות קנין דבוק לא יפרד ממנו, אבל כל מה שמושיג יותר מכדי הכנתו זהו אצלו במקרה ולא בעצם ורק מתת אלהים הוא, על כן נאמר לשון 'ויקר' במשה ובבלעם, להורות שהיו שוים בזה במה שהיתה בשניהם השגת מקרית נוסף על הראוי להם מצד עצמותם.

ובזה מיושב מה שפירש רש"י [במדבר שם], 'ויקר לשון ארעי ולשון טומאה', והיה די באחד מהם ליתן הבדל בין 'ויקר' ל'ויקרא', אלא לפי שרש"י סובר גם כן שנבואת משה היתה במקרה ולא בעצם מצד הכנתו, ולפי זה קשה לו למה לא נכתב ויקר בלא אלף כלל, על כן בא כמתרץ ולומר לפי שלשון 'ויקר' משמע לשון ארעי דהיינו המקרה, ומשמע גם לשון טומאה, וזה אינו שייך כלל כלפי משה חלילה, לכך נכתבה האל"ף אצל משה להוציאו מן לשון מקרה של טומאה, ומ"מ נכתבה האל"ף זעירא לקרות 'ויקר', להורות שגם נבואת משה היתה ארעי ובמקרה מצד היותה נוסף על הכנתו כאמור. ואיפכא ליכא למימר כלל.

ויכול להיות שזהו דעת המדרש כדמסיק בילקוט [תלא] בפסוק זה וזה לשונו: 'יכול לצורך עצמו דבר ה' עם משה תלמוד לומר לאמר לצורך ישראל דבר עמו ולא לצורך עצמו', ומדרש זה מחוסר ביאור, כי איך יעלה על הדעת לומר שדבור של כל המצות יהיה לצורך משה בלבד, וכי הוא בלבד שמע אנכי ולא יהיה לך, אלא ודאי שבמעלות הנבואה הוא מדבר, שזכה משה ל'ויקר' והיינו לנבואה מקרית שנתוספה לו יתר מכדי הכנתו שדבר ה' אתו פנים אל פנים [דברים שם] בזכות ישראל ולא בעבור עצמותו, וזהו שאמר 'לצורך ישראל דבר עמו', לצרכם זכה להוספה זו ולא לצורך עצמותו, כמו שנאמר 'ולא קם נביא בישראל', ב"ת משמשת לשון בעבור, ולפיכך כשחטאו ישראל נאמר למשה [שמות יט, כד] 'לך רד' מגדולתך [ברכות לב], והיינו מתוספת שפע זה שניתן לו בעבור ישראל, ואחר המחילה הוצרך לפרש שחזר משה לקדמותו שנאמר [שמות לג, יא] 'ודבר ה' אל משה פנים אל פנים ופירוש זה דבר יקר.

ובילקוט [רמז תעט] מסיק למה מתחילין התינוקות ללמוד מן פרשת קרבנות, מה הקרבנות טהורים אף התינוקות כן, וזה מבואר על דרך שמסיק בילקוט פרשת פנחס [רמז תשעו] 'כבשים בני שנה' [במדבר כח, ג] שמכבשים עונות האדם ועושיין אותו כתינוק בני שנה, בעבור זה האל"ף קטנה רמז שהקטנים יתחילו כאן, ולימוד זה הוא בראש כאל"ף ראש לאותיות.

דבר אחר אלף לשון לימוד, כמו 'ואאלפך חכמה' [איוב לג, ג], רמז שאין הלימוד מתקיים כי אם במי שמקטין את עצמו. וכן רמז שמושה זכה לקריאה זו לפי שהקטין את עצמו וברח מן השררה, ואמר 'לא איש דברים אנכי' [שמות ד, ז] כדמסיק בילקוט [תכז].

גודל הכפרה בקרבן

'ונפש כי תקריב מנחה' [ויקרא ב, א]

'מי דרכו להתנדב מנחה, עני, אמר הקדוש ברוך הוא מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו' [מנחות קד, ז], ומטעם זה נאמר בפרשת צו [ו, ט] מצות תאכל, והיינו לחם עוני ועני, כי כל זה שייך אל העני הנכנע בטבע כעיסת המצה שאינו עולה,

ועל דרך זה יתבאר סדר כל הקרבנות הללו, וכל הקודם קודם בפסוק הוא קודם לבא לידי חטא, כמו שנאמר [דברים לב, טו] 'וישמן ישורון ויבעט', וכל מי שהוא גדול מחבירו בעושר או בכבוד יצרו גדול ממנו, וראיה ממה שנאמר [ויקרא ד, כב] 'אשר נשיא יחטא', כי לשון 'אשר' מורה על הודאי, לפי שנשיאתו מביאו לידי חטא שייצרו גדול מחבירו [עיי'ן זוהר חלק ג, כג]. על כן הזכיר תחילה ה'בקר' [לעיל א, ג], שמסתמא המקריבו עשיר הוא, ואחר כך הזכיר 'צאן' [שם פסוק ז], שדרכו של בינוני להביא צאן, ואחר כך הזכיר 'קרבת עוף' [שם פסוק יד], שדרכו של עני להביא עוף, ואחר כך הזכיר ה'מנחה' המביא מי שהוא בדלי דלות.

ועל כן נאמר 'בבקר' [שם פסוק ט] 'וקרבנו וקרעיו ירחץ במים', היינו קרבנו של קרבן, אבל קרב איש ולב עמוק לא רוחץ, ועוד טומאתו בו, כי על הרוב העושר גורם הביעוט ומצואתו לא רוחץ, אבל הבינוני הוא יותר טהור המחשבות, על כן נאמר בו [לעיל א, ג] 'והקרב והקרעים ירחץ במים', לכלול גם קרב איש המקריב, שעל ידי הקרבן ישוב ונחם על הרעה ותוכו רצוף מי טהרה, אבל העני אשר ה' מחסהו, הוא יותר טהור המחשבות מכולם, נאמר בו [לעיל א, טז] 'והסיר את מוראתו בנוצתה והשליך אותה', הסרה והשלכה זו יותר טובה מן הרחיצה, רמז שישליך מקרבנו כל און ולב נכון יתחדש בקרבנו וישן מפני חדש יוציא, ובדלי דלות שהוא נכנע ביותר ותמיד עינו נשואות אל ה' נאמר בו 'ונפש כי תקריב', כי לא זו שמשליך מתוכו כל תוך ומרמה, אלא כל נפשו הוא מקריב כליל לה' וכולו נעשה בריה חדשה, לכך נאמר במנחה זו [פסוק ב] 'קודש קדשים מאשי ה', רצה לומר יותר מאשי ה' שנזכרו למעלה.

'אם יהיה שלום במצות הצדקה – יהיה ידו בכל המצוות'

[דברי רבנו ז"ע באורח לחיים]

בהתקרב ימי הפסח הבאים עלינו לטובה, יצאה מערכת העלון 'כלי יקר' בחלוקת 'קמחא דפסחא' למשפחות עמלי תורה בקדושה וטהרה, אשר ידם מתקשה להשיג הוצאות החג.

מנויי וקוראי העלון, המכירים את חברי המערכת, אשר אינם עושים זאת על מנת לקבל פרס, סמכו ידיהם בהתקרב ימי הפורים בחלוקת 'מתנות לאביונים', ובסעייתא דשמיא ראינו ברכה במעשה ידנו, אשר רבים סייעו בעדנו למען משפחות אלו.

ואמנם לא עלתה במחשבתנו ליטול על עצמנו עול נוסף, אך מכיוון וראינו את התגייסות הקוראים למען משפחות בני תורה, אמרנו כי אין לנו האפשרות להתחמק מנטילת עול זה על עצמנו.

ועתה פונים אנו אליכם בקריאה נרגשת, אנא ואנא סייעו בעדנו לממן חלוקת 'קמחא דפסחא' בהידור.

כל המעוניין לתרום ניתן להכנס ללינק המצורף בזה, ולתרום דרך 'עלון כלי יקר'.

<https://www.matarapro.com/nedarimplus/online/?mosad=7001502>

יש לשים לב, כי בוחרים בלשונית 'עלון כלי יקר'

כמו כן ניתן לפנות למייל המערכת

כל התורם מעל 500 ₪, יוכל לפנות למערכת, ויזכה כי עלון אחד יהיה לזכותו, או לעילוי נשמת אחד מקרוביו.

ויה"ר מלפני אבינו שבשמים, שכבר בשנה זו נזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים בירושלים עיר הקדוש בבנין בית המקדש

בברכת פסח כשר ושמח

רבני ומערכת העלון

ראשי ישראל מכפרין כקרבן

'וסמך ידו על ראש העולה' [ויקרא א, ד]

'ידו' אחת במשמע, ובשעיר המשתלח כתיב [לקמן טו, כא] 'וסמך אהרן את שתי ידיו'. והרמב"ן פירש שגם סמיכות העולה היתה בשתי ידיו, ומה אעשה כי 'ידו' אחת במשמע.

והקרוב אלי לומר בזה, לפי שכל חטא הרהור הוא בלא מעשה, אבל כל חטא המעשה אינו בלא הרהור הקדום למעשה, כי זולת זה אינו מתכוין לעבירה כלל ואונס הוא ולא שוגג, על כן בעולה הבאה על הרהור לבד די בסמיכת יד אחת ליתן שמץ דופי של חטא הרהור שלו על הבהמה, אבל שעיר המשתלח אשר נשא עליו עונות בני ישראל חטא הרהור והמעשה סמך אהרן שתי ידיו עליו, ליתן עליו שמץ דופי של שני מיני עון אלו.

וכן מצינו בפרשת פנחס [במדבר כו, יח] ביהושע, שהקדוש ברוך הוא אמר למשה 'קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו', אחת במשמע, ובמעשה נאמר [שם כו, כג] 'ויסמוך את ידיו עליו' שתיים במשמע, וכן כאן נאמר בצווי 'וסמך ידו', ובמעשה כתיב 'וסמך אהרן את שתי ידיו', וכן בפרשת פנחס נסמכה פרשת עולת תמיד אל סמיכות יהושע,

אלא לומר לך כמו שהקרבנות תמידין נושאים עליהם אשמת העם, כי תמיד של שחרית מכפר על עבירות של הלילה, ותמיד של בין הערבים מכפר על עבירות של כל היום [במדבר רבה כא, כא], וזהו טעם הסמיכה ליתן שמץ דופי של כל ישראל על הקרבן, כך ראשי ישראל הם קרבן אשם על העם, כמו שלמדנו רבותינו ז"ל [ספרי דברים יג] מן פסוק 'ואשם בראשיכם' [דברים א, יג], שאשמת העם תלוי בראשיהם, וזהו טעם סמיכות יד על יהושע, לומר הרי אשמת העם תלוי בכס בין חטא המעשה, בין חטא הרהור, וזה דווקא לאיש 'אשר רוח בו' ביהושע, שידוע להלוך נגד רוח של כל אחד ואחד [עין רש"י שם], כי בידו לראות ברוח הקודש שעליו את כל העולה על רוחו של כל אחד ואחד, ובזמן שרואה בו שנמשך בקרב רוח עושים, לא ברוח ה' [מלכים א יט, יא], אז עליו מוטל להשיבו מדרכו ולהוכיחו וליסרו, ואם אינו מוכיחו אז העון תלוי בו, אבל איש אשר אין רוח בו, ואינו יכול להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, אינו נתפס על חטא הרהור של חברו, כי הנסתרות לה' אלהינו ואין אתנו יודע עד מה יגיע רוחו ומחשבתו של חברו.

לכך נאמר 'קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו', שיוכל להלוך ברוח הקודש שעליו כנגד רוחו של כל אחד, ויודע גם מטמוניות שלהם, לפיכך דין הוא שישא עליו עון העם גם העולה על רוחם, ועל זה קאי מה שאמר 'וסמכת את ידך עליו', דאם לא כן מה ענין אשר רוח בו אל וסמכת ידך, אלא ודאי שהא בהא תליא, ולא הוצרך הקדוש ברוך הוא לצות לו שישמוך עליו גם יד שניה כדי ליתן עליו גם שמץ דופי חטא המעשה של העם, כי פשוט הוא שאם בידו להשיב רבים מעון חטא המעשה ואינו עושה פשיטא שהוא חטא רבים ישא, ומזה למד משה שבשעת סמיכה סמך שתי ידיו עליו, להסמך עליו אשמת העם בין שיחטאו בהרהור בין שיחטאו במעשה, והרי הוא ממש דוגמת הקרבן הנסמך הנושא עליו אשמת העם וכל ישראל נקיים, וזה פירוש יקר, ומה שנאמר 'ונרצה לו לכפר עליו', פשוטו שסמיכה זו עיקר הכפרה על ידי שנותן אשמתו על הבהמה.

ועל צד הרמז נוכל לומר, 'וסמך ידו על ראש העולה' כולל את כל העולה, הן הבהמה, היא העולה על מוקדה, הן האדם הנסמך העולה לאיזו מעלה מן הטעם שנתבאר, אך לפי גודל העונש שמטילין על הנסמך מי פתי יסור הנה לקבל הסמיכה כי אינה שוה בנזק, על כן אמר 'ונרצה לו' שמסתמא יהיה מרוצה לקבלה כדי לכפר עליו, כדמסיק בסנהדרין [ד]. רב זירא הוי מיטמר למסמכיה דאמר רבי אלעזר לעולם הוי קבל וקיים, כי שמע להא דאמר רבי אלעזר אין האדם עולה לגדולה אלא אם כן מוחלין לו כל עונותיו אמצו ליה נפשיה'. וזה דרש יקר.

שלימות הנפש

'כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו וגו' [ויקרא ב, יא]

'קרבן ראשית תקריבו אתם לה' ואל המזבח לא יעלו לריח ניחוח' [שם, יב] ופירש רש"י: 'מה יש לך להביא מן השאור ומן הדבש, קרבן ראשית, שתי הלחם של עצרת הבאים מן השאור, שנאמר חמץ תאפינה, ובכורים מן הדבש, כמו בכורי תאנים ותמרים' ע"כ.

מבאר רבנו ז"ע כי כל אדם יש לו תאוה לכל חמדות העולם הזה, המכונים 'בדבש', כי כמו שהדבש מתוק לחיך, ורבויו מזיק, כך כל חמדות העולם הזה הם הכרחיים ורבויים מזיק. וזאת העצה היעוצה שישתמש האדם ב'מוכרחות' וה'מותר' יחרים. וה'שאור' הוא דוגמא אל היצר הרע, כמו שאמר רבי אלכסנדר בתפלתו [ברכות יז] 'רצוננו לעשות רצונך אלא ששאור שבעיסה מעכב', ושני אלו הכרחיים למציאות האדם. כי אם לא ישתמש בצרכיו ההכרחיים המכונים בדבש, ימות ולא יחיה, ולא יהיו אבריו חזקים אף בריאים להטריח במצות ה', ואלמלא היצר הרע לא היה האדם נושא אשה ולא בונה בית ונמצא העולם חרב.

ושנים אלו קודמים בזמן אל עסק התורה והמצוות, כי אם לא יאכל תחילה קמח, אין תורה. אבל עסק התורה ראשית במחשבה ובמעלה, לפי שהשאור והדבש שהזכרנו אין בהם שלמות מצד עצמם לעלות לריח ניחוח לה', אך שהם ראשית והתחלה אל האדם שעל ידם הוא יכול לבוא לידי שלמות הנפש.

על כן נאמר 'כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' וגו', כי מצד עצמם אין בהם צד שלימות אשר יעלה לריח ניחוח לה',

המשך בעמוד הבא

המשך - סיבת מין הקרבן

רבנו ז"ע ב'עיר גבורים' מרחיב בדבריו אודות חטא ההרהור וחטא המעשה [עיי' שם]

ועוד ביאר למה העולה באה זכר, דבר ידוע שהאדם כלול משלשה נפשות, דהיינו הנפש השכלית, הנפש הבהמית, והנפש החיונית המשותף משוכל ומטבע, כי השכלית והבהמית הם שני הפכים ממש, זה כולו שכלי וזה כולו טבעי, והנפש החיונית משותף משניהם.

החטא גם הוא בא על שלשה דרכים [עיי' בדברי רבנו ז"ע בשער התשובה סימן א], והוא כנגד שלש נפשות אלו שהיצר הרע מתגרה בהם, דהיינו החוטא ברצון הנפש השכלית, או החוטא מצד התגברות החומר של נפש הבהמית או החוטא ברצון הנפש החיונית המשותף משוכל ומטבע, [עיי' שם בהרחבת הדברים], ועתה בענין הקרבנות הבאים לכפר על כללי החטא באין מן הבהמה ומן הבקר ומן הצאן, כנגד שלש נפשות אלו.

והנה ידוע שההרהור הוא בנפש בשכלית דווקא, כי הנפש הבהמית אין בה דעה להרהר בעבירה זולת השכל, כמו הבהמה שאין בה דעה להרהר בעבירה, ולכך אמרו [ויצא כט.] 'הרהורי עבירה קשין מעבירה', ופירש הרמב"ם [מורה נבוכים חלק ג, ח] 'לפי שחטא במבחר נפשו', דהיינו בנפש השכלית, נמצא שהחטא היה מצד הנפש השכלית הנמשל לזכר, לפיכך קרבנו זכר, לכפר על הנפש השכלית הנמשל לזכר. ומטעם זה העולה 'כליל', לפי שהרהורי עבירה קשין מעבירה, ואחר ההרהורים נמשכו כל האברים, והמשכיל יבין.

אבל החטאת באה על חטא המעשה, נמצא שזה שעשה מעשה נמשל ל'נקבה', לפי שתשש כוחו כנקבה מלהתגבר על יצרו, ונפלא על החטא מחולשת כח הנפש השכלי, שלא היה בו כח להתגבר על החומר, לפיכך קרבנו נקבה.

ועוד טעם שני למה נקבה, לפי שהמעשה בא מכח החומר והיצר הרע היורד ומטעה עד שהאדם נופל על החטא, וחומר כבר הזכרנו שדומה לנקבה, לפיכך קרבנו נקבה.

ומזה הטעם בעצמו מבואר למה אין מקריבין מחטאת אלא חלבו ודמו, כי כל עיקר החטא בא מצד הנפש המתאוה, והתאוה באה 'מחלב ודם', מדם שנאמר [דברים יב, כ.] 'כי תאוו נפשך' ואין הנפש אלא הדם [שם, כג.], כי הדם היא הנפש, וזהו מבואר שהנפש המתאוה משכנה בכבד שכולה דם, ואמרו רבותינו ז"ל [חולין קט:] כל מה שאסר לנו התורה, התירה לנו כנגדו, אסרה דם התירה לנו כבד וכו', והוא שאין לדחות הכח המתאוה לגמרי, כמו שאמרו רבותינו ז"ל [סוטה מז.] 'יצר תינוק ואשה שמאל דוחה וימין מקרבת', והלב שבצד שמאל הרמוז לבקשת החכמה, כדבר אומרו [קהלת א, טז.] 'ולבי ראה הרבה חכמה', והוא דוחה היצר הרע, והמשכיל יבין זה בפקוח עיני שכלו. ומחלב שנאמר [איוב טו, כז.] 'כיסה פניו בחלבו', וכתוב [תהלים עג, ז.] 'יצא מחלב עינימו', הרי לך בדרך כלל הצעת הענין, כי החומר נמשל לנקבה מן הטעם שהזכרנו, והשכל נמשל לזכר.

והעולה באה על הרהור, אמנם לא היה כח ביצרו להוציא מחשבתו אל הפועל, והתגבר על יצרו כאיש, לפיכך קרבנו זכר. גם מטעם שני שהזכרנו, לפי שההרהור בא מכח נפש השכלית הנמשל לזכר, לפיכך קרבנו זכר.

אבל 'השלמים' שאינן באין על החטא, כי אם נדבה, ואז החומר והצורה משלימין זה לזה ושלום ביניהם, ולפיכך נקראו 'שלמים' לפי שמאחר שהוא נדיב לב, הרי אין שטן ואין פגע רע בין החומר והצורה, ושניהם מכוונים לתכלית אחד לאביהן שבשמים, ואז שלום בין הזכר והנקבה דהיינו בין החומר לצורה, לפיכך קרבנו בין זכר בין נקבה, והוא מבואר למבין.

לעילוי נשמת

הגאון הגדול רבי חנוך בן רבי
יונה הכהן ארנטרווי זצוק"ל

רב ואב"ד מינכן
בעל מחבר ספר קומץ המנחה

נתרם על ידי נכדו הרב א.א. ארנטרווי

המשך - שלימות הנפש

אך קרבן ראשית תקריבו אותם, כדי להורות שהם ראשית והתחלה אל האדם להביאו לידי השלימות האמיתי אשר אי אפשר להשיגו בלעד. ומזה הטעם אין מקריבין מהם כי אם השאור לקרבן ראשית ביום מתן תורה, כי התורה כמו תבלין אל היצר הרע, והיו שני הלחם של עצרת מן החמץ, כי התורה שנתנה בו רפאות תהא לשריף, והביכורים באים מן הדבש כי בזמן שיתן אל ה' ראשית פרי אדמתו מכל מאכל אשר יאכל, אז יאכל כל ימיו חולין שנעשו על טהרת הקודש, כי זה הוראה שאכילתו על כוננה זו שהשלימות האמיתי הוא ראשון אצלו במחשבה, וכן טעם הביכורים הוא לשבר תאוותו, כמו שיתבאר בעזרת השם יתברך בפרשת כי תבא. [דברים כו, א]